

LUONTOSELVITYS

KITTILÄN TAALONTIEN KIINTEISTÖN 261-405-14-20

RANTA-ASEMAKAAVA

TILAAJA:
KELLOSTAPULI OY

ARTO SAIKKONEN
FM, BIOLOGI
AT NATURE

Sisällys

1 JOHDANTO.....	2
2 LUONTOKOhteiden arvottaminen	3
2.1 Suositukset arvoluokkien huomioimisessa maankäytössä.....	4
3 KAAVOITUSALUEEN YLEISKUVAUS	5
4 HUOMIONARVOISET LUONTOKOhteet.....	7
4.1 Luontotyytit.....	7
4.2 Lajisto.....	9
5 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET	10
LÄhteet	11
LIITTEET.....	12

Pohjakartat © Maanmittauslaitos 2024

Valokuvat: Arto Saikkonen

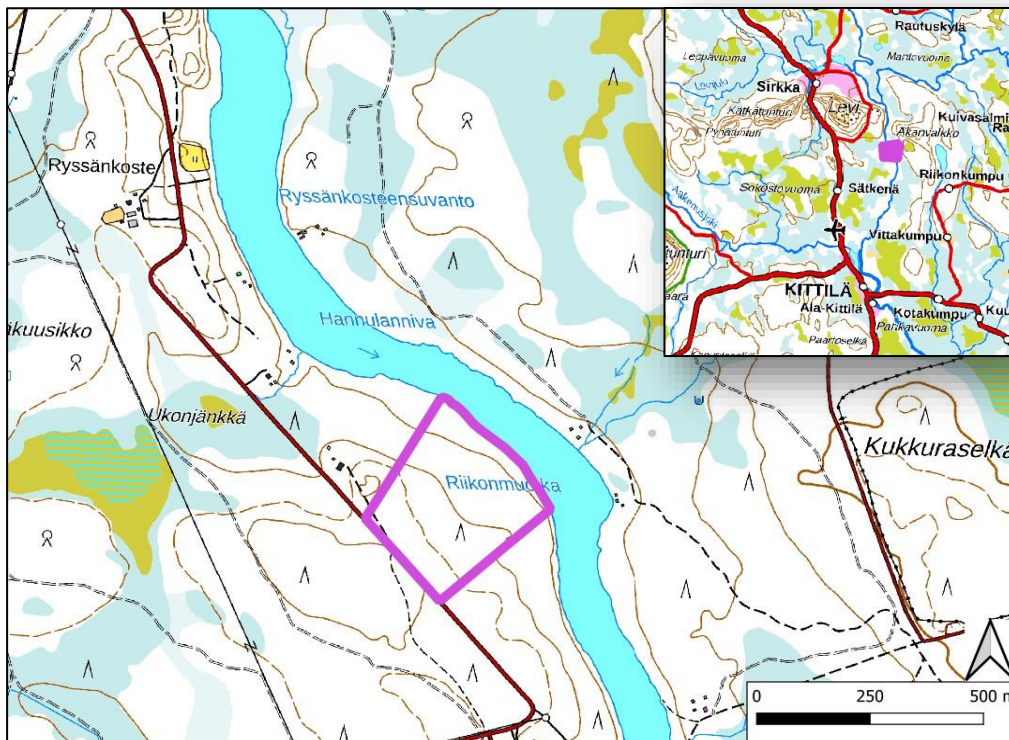
Kannen valokuva: Kartoitetun kiinteistön rantaa Ounasjoen varrella.

1 JOHDANTO

Luontoselvitys tehtiin Kittilän Taalontielle sijaitsevalle kiinteistölle 261–405–14–20 suunniteltavaa ranta-asemakaavaa varten. Kiinteistön pinta-ala on 10.6 hehtaaria ja se sijoittuu Ounasjoen varteen Levitunturin kaakkoispuolelle (kuva 1). Suunnitteilla oleva ranta-asemakaava koskee lomarakentamista.

Alueella ovat voimassa Tunturi-Lapin maakuntakaava ja Levin ympäristön osayleiskaava (Lapin liitto 2012, Kittilän kunta 2011). Osayleiskaavan mukaan kiinteistö on loma-asuntoaluetta, jolla tällä hetkellä on voimassa toimenpiderajoitus (MRL 43 §) ennen lainvoimaista asemakaavaa.

Luontoselvitykseen liittyvä maastokäynti tehtiin 1.8. 2024, jolloin kartoitettiin alueen huomionarvoisia luontotyypppejä ja kasvilajeja. Ajankohta oli sopiva luontotyyppien ja kasvilajien kartoitukseen ja sää kartoitushetkellä pilvinen ja lämmin. Linnustoa havainnoitiin maastokäynnin yhteydessä, mutta varsinaista pesimälintukartoitusta ei tehty. Alueelle ei ole tiettävästi tehty aiemmin luontoselvityksiä.

Kuva 1. Kaavoitusalue sijaitsee Levitunturin kaakkoispuolella Ounasjoen varrella.

2 LUONTOKOhteiden ARVOTTAMINEN

Luontoselvityksessä huomioitiin huomionarvoisten luontokohteiden mahdollinen esiintyminen kartoitusalueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Huomionarvoiset luontokohteet määriteltiin ja arvotettiin ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi” -oppaan kriteerien mukaisesti (LUOPAS-opas; Mäkelä, K & Salo, P. 2023). Oppaan kriteeristöä sovellettiin alueellisiin olosuhteisiin mm. siten, että uhanalaisista luontotyypeistä huomioitiin ne, jotka on luokiteltu uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi Pohjois-Suomessa. Pohjois-Suomessa elinvoimaiset, mutta valtakunnallisesti uhanalaiset luontotyypit arvioitiin tapauskohtaisesti. Metsien tarkastelussa huomioitiin metsätyyppien luonnontilassa olevat tai muuten erityisiä luontoarvoja sisältävät esiintymät. Huomioitujen, ennalta määritellyt luontokohteet arvoluokittain ovat seuraavat:

3

Arvoluokka I: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

- Luonnonsuojelualueet
- Natura 2000 -alueet
- Suojeluun varatut alueet
- Luonnonsuojelulailla (LSL) suojeltujen luontotyyppien rajatut esiintymät
- LSL:n tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät
- Vesilain suojellut luontotyypit
- Luontodirektiivin liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat
- Luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajien esiintymispaikat
- LSL:n erityisesti suojeltavien lajien rajatut esiintymispaikat
- Luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymispaikat
- LSL 73 § suurten petolintujen toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä olevat pesäpuut
- Luontodirektiivin liitteen IV a lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit
- LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit

Arvoluokka II: Erityisen tärkeät kohteet

- Valtakunnallisesti arvokkaat luontokohteet (ennalta tunnetut)
- Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet
- Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet
- Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät (uhanalainen Pohjois-Suomessa. Metsätyypeistä mukaan luetaan luonnontilaiset metsät)
- Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet sekä metson ja teeren soidinpaikat

- *LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät*
- *Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymispaikat*
- *Lepakoille tärkeät saalistusalueet*

Arvoluokka III: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

- *Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet*
- *Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat muut kokonaisuudet (erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet)*
- *Paikallisesti arvokkaat luontokohteet (ennalta tunnetut)*
- *Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät (uhanalainen Pohjois-Suomessa. Metsätyypeistä mukaan luetaan luonnontilaiset metsät)*
- *Uhanalaisten lajien muut esiintymät*
- *Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille tärkeät kohteet sekä metson ja teeren soidinpaikat*
- *Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymät*

4

Arvoluokka IV: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

- *Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet*
- *Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät*
- *Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät*
- *Kohteet, joilla esiintyy yksittäisiä huomionarvoisia, pienpiirteisiä luonnonarvoja*
- *Lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt*
- *Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet*

Luontotyyppien ja lajien uhanalaisuusluokitus on seuraava:

CR = Äärimmäisen uhanalainen
 EN = Erittäin uhanalainen
 VU = Vaarantunut
 NT = Silmälläpidettävä
 DD = Puutteellisesti tunnettu
 LC = Säilyvä

2.1 Suositukset arvoluokkien huomioimisessa maankäytössä

Arvoluokat suositellaan huomioitavan jatkotoimenpiteissä LUOPAS-oppaan suositusten mukaisesti seuraavanlaisesti (Mäkelä, K & Salo, P. 2023).

Arvoluokan 1 lainsäädännöllä turvattujen kohteiden luonnonarvoja heikentävä maankäyttö ei pääsääntöisesti ole sallittu.

Arvoluokan 2 ja 3 kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä, mutta vailla suoraa lainsäädännön turvaa. Suositusten tavoitteena on näiden kohteiden nykyisen arvon ja monimuotoisuuden säilyttäminen tai parantaminen.

Arvoluokan 4 monimuotoisuutta tukeville kohteille annettavat suositukset keskittyvät samoihin asioihin kuin arvoluokan 2 ja 3 kohteille annettavat suositukset eli kohteiden mahdollisuuksien mukaiseen huomioon ottamiseen jatkosuunnittelussa tai hoito- ja ennallistamistoimenpiteiden suositteluun.

5

Myös arvoluokkien ulkopuolelle jäävät tavanomaisen luonnon kohteet on tarkasteltu luontoselvityksessä ja niille voidaan tarvittaessa antaa niiden tilan säilyttämiseen tai parantamiseen tähtääviä hoito- ja ennallistamissuosituksia.

3 KAAVOITUSALUEEN YLEISKUVAUS

Kiinteistö rajautuu idässä Ounasjoen Natura 2000 -suojelualueeseen (SAC=erityisten suojelutoimien alue; ELY-keskukset 2023) ja se sijaitsee pohjoisboreaalisen, Perä-Pohjolan 4b metsäkasvillisuusvyöhykkeellä (SYKE 2015). Eliömaantieteellisesti kiinteistö sijaitsee Kittilän Lapin eliömaakunnassa (Suomen Lajitietokeskus 2024a). Kiinteistölle ei ole rajattu Metsälain 10§:n mukaisia kohteita (Metsäkeskus 2024), eikä se sijaitse pohjavesialueella (SYKE 1996). Kiinteistö on kokonaisuudessaan kivennäismaata eikä turvemaita esiinny lainkaan. Sen maaperä on hiekkamoreenia (GTK 2024). Kiinteistön lähialueilla kallioperä on vaihtelevaa ja siinä esiintyy mm. kloriitti-kiilleliusketta, albitiittia ja diabaasia.

Metsät ovat varttuneita talousmetsiä, joissa ei ole lahopuuta (kuva 2). Vanhoja kantoja näkyy harvakseltaan. Metsäalue jakautuu vyöhykkeisiin siten, että jokivarressa metsät ovat rehevämpiä ja karuuntuvat kohti Taalontietä etäisyyden kasvaessa jokeen. Taalontien puoleinen osa kiinteistöstä on puolukka-mustikka-seinäsammaltyypin kuivahkoa mäntykangasta, jonka puusto on erirakenteista. Kuivahkojen varttuneiden kankaiden osuus kiinteistön metsistä on yli puolet sen pinta-alasta. Kuivahkot kankaat vaihettuvat tuoreen kankaan varttuneeksi sekametsäksi, jonka puusto koostuu männystä, hieskoivusta ja kuusesta. Tuoreen

kankaan ja joen väliin jää jokitörmän päälle kapea kaistale, jossa esiintyy paikoin lehtomaista, mustikka ja puolukkavaltaista varttunutta kangasta. Myöskään lehtomaiset metsät eivät ole luonnontilaisia, eikä niissä ole juurikaan lahoppuuta. Lehtomaisuutta ilmentävät lähinnä oravanmarja ja ruohokanukka. Sekä tuoreella että lehtomaisella kankaalla esiintyy paikoin haapaa sekapuuna. Kiinteistön koilliskulmassa jokivarressa esiintyy pienialaisesti luonnontilaista, hieskoivuvaltaista tulvametsää, joka on kasvillisuudeltaan suurruoholehtoa. Muilta osin jokitörmä on jyrkempi, eikä tulvametsiä tai tulvaniittyjä ole syntynyt.

Kuva 2. Valtaosa kiinteistön metsistä on varttunutta kuivahkoa männikköä. Metsät eivät ole luonnontilaisia.

4 HUOMIONARVOISET LUONTOKOhteet

4.1 Luontotyytit

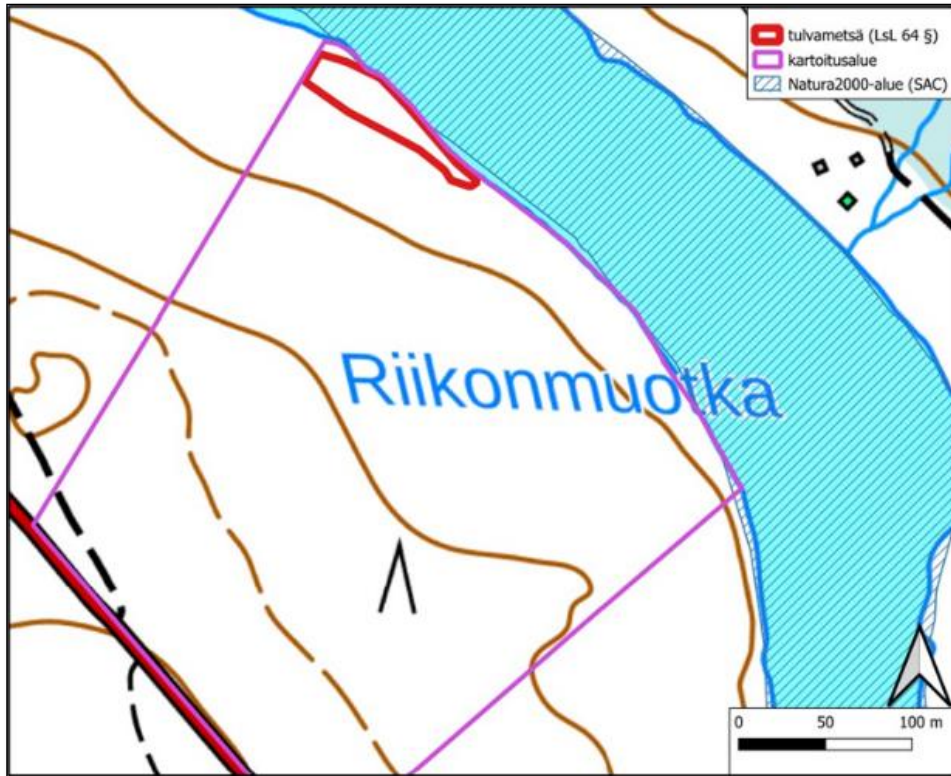
Huomionarvoisista luontotyyteistä kiinteistön koillisnurkassa Ounasjoen rannalla esiintyy tulvametsää, joka vastaa kasvillisuustyyptään lähinnä kosteaa suurruoholehtoa (kuva 3). Tulvametsän rajausta ja sijaintia on esitetty kuvan 4 kartalla ja kuvassa 5 vääräväri-ilmakuvalla.

7

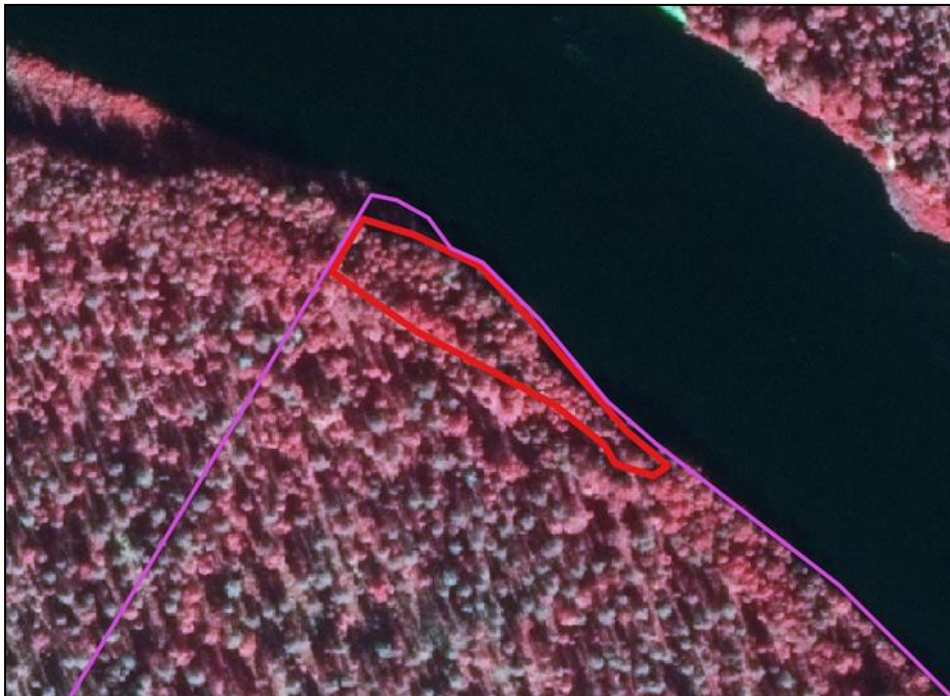

Kuva 3. Tulvametsää kaavoitusalueen koillisosassa Ounasjoen varrella.

Tulvametsän valtalajeja ovat metsäkurjenpolvi, rantatädyke, lehtokorte, kultapiisku, korpikastikka, koiranvehnä ja ahomatara. Tulvametsät on luokiteltu valtakunnallisesti vaarantuneeksi (VU) ja Pohjois-Suomen alueella silmälläpidettäväksi (NT) luontotyyptiksi ja ne ovat luonnonsuojelulain 64 §:n suojeltu luontotyyppi, joten kohde luetaan arvoluokan 2 luontokohteeksi. Kohdetta ei ole suojeltu ELY-keskuksen rajauspäättöksellä.

Kuva 4. Kaavoitusalueella esiintyvän tulvametsän sijainti.

Kuva 5. Tulvametsän raja (punainen kuvio) ilmakuvalla.

4.2 Lajisto

Luontoselvitystä varten kartoitusalueen lajitietoja tarkasteltiin ennen maastotöitä Suomen lajitietokeskuksen verkkopalvelussa ja viimeisimmät lajitiedot mahdollisesta huomionarvoisesta lajistosta kaikista lajiryhmistä tilattiin ja toimitettiin Lajitietokeskuksesta 13.9.2024 (Suomen Lajitietokeskus 2024b). Kaavoitusalueelta ei ole aiempia havaintoja uhanalaisista lajeista tai direktiivilajeista.

Lähimmät havainnot saukosta, joka on luontodirektiivin (liitteet II ja IV) eläinlaji, ovat noin 10 kilometsiä kaavoitusalueesta etelään Kittilän pohjoispuolelta. Ounasjoki kokonaisuudessaan on saukolle sopivaa elinympäristöä ja saukko voi ajoittain liikkua myös kaavoitettavan kiinteistön alueella. Kiinteistön rantatörmästä ei löytynyt saukon oleskeluun tai pesintään viittaavia merkkejä.

Maastokartoituksissa havaittiin yksi salassa pidettäväksi luokiteltu lintulaji (sensitiiviset lajit; Suomen Lajitietokeskus 2024c), johon lajiin liittyvät tiedot ja suositukset on esitetty erillisessä viranomaiskäyttöön tarkoitettussa liitteessä.

Maastokäynnillä ei tehty havaintoja huomionarvoisista kasvilajeista. Luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajeihin kuuluva laaksoarho on Ounasjoen Natura 2000 - suojelualueen (FI1301318) yhtenä suojeluperusteena. Kiinteistöllä esiintyvä tulvametsä on laaksoarholle sopivaa elinympäristöä, mistä syystä tulvametsä kartoitettiin tarkoin tutkimalla mm. suurempien koivujen tyvet, joilla laji tyypillisesti kasvaa. Lajia ei löytynyt kohteelta. Kartoitusajankohta oli laaksoarhon kukinta-ajan jälkeen, mutta pienialaisesta tulvametsästä laji on helposti löydettävissä koivujen tyviltä lehtien perusteella myös kukinta-ajan ulkopuolella. Lähimmät tunnetut laaksoarhon esiintymät Ounasjoelta ovat Meltauksen eteläpuolelta yli 100 kilometrin päässä kaavoitusalueesta (Suomen Lajitietokeskus 2024b).

5 YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Kaavoitusalueen koillisnurkassa Ounasjokivarressa sijaitseva tulvametsä on luonnonsuojelulain 64 §:n suojeltu luontotyyppi, jonka rajaamattomat esiintymät (ei ELY-keskuksen rajauspäätöstä) luetaan arvoluokkaan 2. Tulvametsä on pienialainen, mutta edustava suojeltu luontotyyppi ja se suositellaan jätettävän maankäytön ulkopuolelle ja myös puustoltaan luonnontilaan.

Törmän päällä olevat kookkaat haavat luovat elinympäristön mm. lukuisille hyönteis-, jäkälä- ja sammallajeille, joten etenkin kookkaiden haapojen säästäminen puustossa on erittäin suositeltavaa.

Kaavoitettava kiinteistö rajautuu Ounasjoen Natura-alueeseen. Kiinnittämällä erityistä huomiota maankäytön vesistövaikutuksien ehkäisyyn, voidaan välttää Natura-alueen tilaan kohdistuvat negatiiviset vaikutukset.

LÄHTEET

- ELY-keskukset 2023. Ounasjoki. Natura 2000 -suojelualue. Osoitteessa <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/ounasjoki>. Viitattu 14.12.2024
- GTK (Geologian tutkimuskeskus) 2024. Maankamara. Osoitteessa <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>. Viitattu 14.12.2024.
- Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus. Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristökeskus. Grano Oy, Helsinki.
- Kittilän kunta 2011. Levin ympäristön osayleiskaava. Osoitteessa <https://kittila.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/yleiskaavat>. Viitattu 14.12.2024.
- Lapin liitto 2012: Tunturi-Lapin maakuntakartta. Osoitteessa <https://www.lapinliitto.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/voimassa-olevat-maakuntakaavat/tunturi-lapin-maakuntakaava/>. Viitattu 14.12.2024.
- Metsäkeskus 2024: Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt. Osoitteessa <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsien-suojelu-ja-elinymparistojen-hoito/metsalain-erityisen-tarkeat-elinymparistot>. Viitattu 14.12.2024.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 | 2023. Osoitteessa <https://helda.helsinki.fi/items/d2c3ab28-1ebe-42a0-9712-0da31675578f>
- Suomen Lajitietokeskus 2024a. Suomen eliömaakunnat. Osoitteessa <https://laji.fi/about/5719>. Viitattu 14.12.2024.
- Suomen Lajitietokeskus 2024b. Osoitteessa <https://laji.fi/>. Viitattu 14.12.2024.
- Suomen Lajitietokeskus 2024c. Sensitiivisen lajitiedon käsittely Suomen Lajitietokeskuksessa. Osoitteessa <https://laji.fi/about/709>. Viitattu 14.12.2024.
- SYKE 1996. Pohjavesialueet. Osoitteessa <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>. Viitattu 14.12.2024.
- SYKE 2015. Metsäkasvillisuusvyöhykkeet. Osoitteessa <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>. Viitattu 14.12.2024.

LIITTEET

Liite 1 Viranomaisliite (Salassa pidettävä, JulkL 24 §)